

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: To opbyggelige Taler, 1843

Citation: Kierkegaard, Søren: "To opbyggelige Taler, 1843", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 5*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1998, s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-2t43-txt-root.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 5

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* To opbyggelige Taler
af
S. KIERKEGAARD

Kjøbenhavn
Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri
1843

Afdøde

Michael Pedersen Kierkegaard,

forhen Hosekræmmer her i Byen

min Fader

helliges disse Taler.

Forord

Uagtet denne lille Bog (som derfor blev kalden »Taler« ikke Prædikener, fordi dens Forfatter ikke har Myndighed til at **prædike**; »opbyggelige Taler« ikke Taler til Opbyggelse, fordi den Talende ingenlunde fordrer at være **Lærer**) kun ønsker at være, hvad den er, en Overflødighed, og kun begjærer at forblive i det Skjulte, som den blev til i Dølgemaal, har jeg dog ikke taget Afskeed med den uden et næsten eventyrligt Haab. Forsaavidt den, ved at udgives, i uegentlig Forstand paa en Maade tiltræder en Vandring, lod jeg en liden Stund mit Øie følge den. Jeg saae da, hvorledes den gik sin Gang ad eensomme Veie eller eensom ad de alfare. Efter en og anden lille Misforstaaelse, idet den blev bedraget af en flygtig Lighed, traf den endelig hiin Enkelte, hvem jeg med Glæde og Taknemmelighed kalder **min** Læser, hiin Enkelte, hvem den søger, efter hvem den ligesom udstrækker sine Arme, hiin Enkelte, der er velvillig nok til at lade sig finde, velvillig nok til at modtage den, hvad enten den i Mødets Øieblik træffer ham glad og trøstig eller »mødig og tankefuld.« – Forsaavidt den derimod, ved at udgives, i egentligere Forstand forbliver i Stilhed, uden at komme af Stedet, lod jeg en liden Stund mit Øie hvile paa den. Den stod da der som en ubetydelig lille Blomst, i Skjul af den store Skov, hverken søgt formedelst sin Pragt eller sin Duft eller sin Næring. Men jeg saae da ogsaa, eller troede at see, hvorledes den Fugl, som jeg kalder **min** Læser, pludselig fik Øie paa den, kastede sig ned paa sin Vinge, plukkede den af, tog den til sig. Og da jeg havde seet dette, saae jeg ikke Mere.

Kjøbenhavn, den 5te Mai 1843.

S. K.

Troens Forventning Nytaarsdag

Bøn

Atter er et Aar forløbet, himmelske Fader! Vi takke Dig for, at det blev lagt til Naadens Tid og forfærdes ikke ved, at det skal ogsaa lægges til Regnskabet; thi vi fortrøste os jo til Din Barmhjertighed. Det nye Aar staaer for os med dets Fordringer; og gaae vi end nedbøiede og bekymrede ind deri, fordi vi ikke kunne og ikke ville dølgge for os Tanken om Øiets Lyst, som bedaarede, om Hevnens Sødme, som forførte; om Vreden, som gjorde os uforsonlige, om det kolde Hjerte, som flygtede langt bort fra Dig; saa gaae vi jo dog heller ei ganske tomhændede ind deri; thi vi ville jo ogsaa tage dem med os: Erindringerne om de bange Tvivl, som bleve beroligede, om de stille Bekymringer, som bleve husvalede, om det nedbøiede Sind, som blev opreist, om det glade Haab, som ikke blev beskæmmet. Ja naar vi i sørgmodige Øieblikke ville styrke og opmuntre vort Sind ved Tanken om de store Mænd, Dine udvalgte Redskaber, der i svare Anfægtelser, i Hjertets Angst

beholdt Sindet frit, Modet uknækket, Himlen aaben, saa ville vi ogsaa dertil lægge vort Vidnedsbyrd i den Forvisning, at om vort Mod i Sammenligning med Hines kun er Mismod, vor Magt Afmagt, saa er Du dog den Samme, den samme vældige Gud, der prøver Aander i Strid, den samme Fader, uden hvis Villie ikke en Spurv falder til Jorden. Amen.

Epistelen skriver St. Paulus Apostel til de Galater 3. Cap. 23. V. til Enden

Det er paa Aarets første Dag vi her ere forsamlede, andægtige Tilhørere! Den Fest, vi idag feire, har intet kirkeligt Navn, og dog er dens Høitid os ikke mindre kjærkommen, dens Opfordring til stille Eftertanke ikke mindre alvorlig. Det er i Herrens Huus vi ere forsamlede, hvor der altid skal tales om det Samme, om end i Forhold til Tid og Leilighed paa forskjellig Maade. Et Aar er forløbet, et nyt begyndt; endnu er der Intet skeet i det; det Forbigangne er afsluttet, det Nærværende er ikke, kun det Tilkommende er, hvilket ikke er. I det daglige Liv pleie vi af og til at ønske hverandre et eller andet Gode. Eftersom vi da troe at kjende et Menneskes særlige Forhold, hans Tanker og Idrætter, i samme Grad mene vi os istand til at turde ønske ham et bestemt Gode, der netop passer for ham og for hans Liv. Ogsaa paa denne Dag undlade vi ikke at vise andre Mennesker vor Velvillie og Deeltagelse ved at tilønske dem dette eller hiint Gode. Men da paa denne Dag Tanken om det Tilkommende og den deri liggende uudforskellige Mulighed ret bliver levende for os, er vort Ønske gjerne af almindeligere Art, fordi vi haabe, at Ønskets større Omfang lettere vil kunne gribe det Tilkommendes Mangfoldighed; fordi vi føle Vanskeligheden af i Forhold til det Ubestemte og det Ubestemmelige at ønske noget Bestemt. Dog vi lade ikke denne Vanskelighed standse vort Ønske, vi give ikke Tanken Tid til at urolige Hjertets gaadefulde og ubestemte Tilskyndelse, vi følge en Velvillie, der, om den end ikke fortjener at hædres med Kjærlighedens Navn, dog heller ei bør nedsættes som Letsindighed. Kun med Hensyn til et enkelt Menneske gjøre vi en Undtagelse. Ved ham hænger vort Hjerte fastere, for hans Vel ere vi mere bekymrede. Jo mere dette er Tilfælde, desto mere blive vi os Vanskeligheden bevidst. Idet nu Tanken fordyber sig i det Tilkommende, da farer den vild i sin rastløse Stræben for at aftvinge eller aflukke den Gaadefulde en Forklaring; speidende haster den fra een Mulighed til en anden, men forgjeves; og under alt Dette bliver den ønskende Sjæl sørgmodig, der sidder og venter paa, at Tanken skulde vende tilbage og oplyse den om, hvad den turde ønske med al sin Inderlighed. Hvad Andre gjøre let og uden Besvær, det falder dette Menneske tungt og vanskeligt; hvad han selv gjør let mod Andre, det falder ham tungt i Forhold til den, han elsker høiest, og Vanskeligheden bliver større, jo mere han elsker. Til sidst bliver han raadvild; han vil ikke slippe den Elskede ud af sin Magt, ikke overgive ham i det Tilkommendes Vold, og dog maa han det; han vil ledsage ham med alle gode Ønsker, og dog har han ikke et eneste.

Hvis et Menneskes bekymrede Sjæl som en Fange følte sig besnæret i denne Vanskelighed, da vilde han vel ogsaa besinde sig paa de Vidnesbyrd, han havde hørt paa disse hellige Steder, han vilde maaskee gaae herhen, for atter at overveie og efterforske, om der dog ikke var et Ønske, der var saa sikkert, at han turde lægge hele sin Sjæls Inderlighed deri, uden at holde nogen Deel af den tilbage for et andet Ønske, der ogsaa var af Vigtighed for den Elskede; saa sikkert, at det snarere var at befrygte, at han ikke havde Inderlighed nok til at ønske det, som det burde ønskes; et Ønske, han ikke skulde behøve at ledsage med nye Ønsker om at det maatte vedblive; et Ønske, der ikke rænkefuldt vedblev, efter at man havde ophørt at ønske det; et Ønske, der ikke angik en enkelt Ting, at han ikke skulde have glemt en anden enkelt Ting, der senere kunde gribe forstyrrende ind; et Ønske, der ikke angik det Nærværende, men passede for det Tilkommende, saaledes som dette jo var Anledningen til at han ønskede. Var der et saadant Ønske, da var han fri og glad, glad ved sit Ønske, gladere ved, at han kunde ønske den Anden det.

Og der tales jo paa disse hellige Steder om mange gode Ting. Der tales om Verdens Goder, om Sundhed, glade Dage, Rigdom, Vælde, Lykke, en herlig Ihukommelse; og der advares mod dem; thi den, som har dem, advares, at han ikke troer dem; den, som ikke har dem, advares, at hans Hjerte ikke er til dem. Om **Troen** føres der en anden Tale. Der siges, at den er det høieste Gode, det skønneste, det dyrebareste, alSaligheds Rigdom, ikke til at maale ved noget Andet, ikke til at erstatte. Er den nu da saaledes forskjellig fra de andre Goder, at den er det høieste, men iøvrigt af samme Art som hine, flygtig og ustadig, kun enkelte Udvalgte tildeelt, sjelden for det hele Liv? Hvis saa var, da blev det jo uforklarligt, at der paa disse hellige Steder altid ene og alene tales om Troen, at den atter og atter lovprises og berømmes. Den, der skulde tale, maatte jo enten være i Besiddelse af dette Gode eller savne det. Hvis han eiede det, da vilde han vel sige: »jeg tilstaaer gjerne, at det er det Herligste af Alt, men prise det for Andre, Nei! det kan jeg ikke, det var jo at gjøre det end tungere for dem, der ikke have det; desuden knytter en hemmelig Smerte sig til dette Gode, der gjør mig mere ensom end de svareste Lidelser.« Og det var jo ædelt og velvilligt tænkt af ham. Men den, der ikke havde det, han kunde jo ikke berømme det. Saa vilde da det Modsatte skee af hvad der skeer; Troen vilde blive det eneste Gode, der aldrig blev nævnet paa disse Steder; thi det var for stort til, at man

turde advare mod det, for herligt til, at man turde prise det af Frygt for, at de skulde være tilstede, der ikke havde det og ikke kunde faae det. Saa er da Troen af en anden Beskaffenhed; den er ikke blot det høieste Gode, men den er et Gode, hvori Alle kunne blive deelagtige; og den, der glæder sig ved Besiddelsen deraf, han glæder sig tillige over Menneskets talløse Slægt; »thi hvad jeg besidder,« siger han, »det besidder ethvert Menneske, eller kan besidde det.« Den, der ønsker et andet Menneske den, han ønsker sig selv den; den, der ønsker sig selv den, ønsker ethvert Menneske den; thi det, hvorved et andet Menneske har den, er ikke det, hvorved han er forskjellig fra ham, men det, hvorved han er eens med ham; det, hvorved han eier den, er ikke det, hvorved han er forskjellig fra Andre, men det, hvorved han er aldeles eens med Alle.

Der var da et saadant Ønske, som det hiin raadville Mand søgte, han kunde ønske et andet Menneske det af sit ganske Hjerte, af al sin Magt, af sin ganske Sjæl, turde vedblive at ønske det inderligere og inderligere, eftersom hans Kjærlighed blev det. – Saa vilde han da ønske det. –

Hvis der var et Menneske, der gik til et andet Menneske og sagde til ham: »ofte har jeg hørt Troen lovprise som det herligste Gode; jeg føler vel, jeg eier den ikke, mit Livs Forvirring, mit adspredte Sind, mine mange Bekymringer og saa meget Andet forstyrre mig, men dette veed jeg, at jeg kun har eet Ønske, et eneste, at den maatte vordre mig til Deel;« hvis det var et velvilligt Menneske, han gik til, der svarede: »det er et skjønt og et fromt Ønske, som Du ikke skal slippe, saa vil det vel blive opfyldt« – ikke sandt? da vilde det forekomme ham, at være en elskelig Tale, og han vilde gjerne høre paa den, thi vi ville jo Alle gjerne høre den tale, der taler om vort Ønskes Opfyldelse. Dog Tiden gik hen, og han kom ikke videre. Da gik han til et andet Menneske, betroede ogsaa ham sin Bekymring og sit Ønske. Han saae alvorligt paa ham og sagde: »hvorledes kan Du være saa vildfarende; Dit Ønske er ikke blot fromt og skjønt, bør for ingen Priis opgives; Du er langt nærmere ved det end Du selv troer; thi det er Din Pligt, Du skal have Troen, og naar Du ikke har den, da er det Din Skyld og en Synd.« – Han vilde vel studse over denne Tale, han vilde maaskee tænke: saa er vel Troen ikke saa herlig som den beskrives, siden den erhverves saa let; det var jo og en Urimelighed. Efter de andre Goder reiser man ud i den vide Verden; de ligge skjulte paa et fjernt Sted, der kun med store Farer er tilgængeligt for Mennesker; eller om dette ikke er Tilfældet, saa gaaer det med deres Uddeling som med Vandet i den Dam Bethesda, om hvilken vi læse i den hellige Skrift: engang imellem stiger en Engel ned og rører Vandet og den, der kommer først – ja den, der kommer først, han bliver lykkelig. Med Troen derimod, med det høieste Gode skulde dette ikke være Tilfælde, med dets Erhvervelse skulde der ingen Vanskelighed være forbunden? Imidlertid vilde han dog vel alvorligere tænke derover, og naar han da ret dybt havde besindet sig, da sagde han maaskee: »han havde dog Ret, det er saaledes, det var en behjertet Tale, i hvilken der var Fynd og Mening, saaledes skal der tales til et Menneske; thi Ønsker gavne til Intet.« Da vilde han vel i al Stilhed foretage Bevægelserne i sit Indre; og hver Gang hans Sjæl vilde lægge sig til Hvile paa et Ønske, da kaldte han ad den og sagde: Du veed Du maa ikke ønske; og derpaa gik han videre. Naar hans Sjæl blev angst, da kaldte han ad den og sagde: naar Du ængstes, da er det fordi Du ønsker; thi Angst er Ønskets Form, og Du veed jo, Du maa ikke ønske – da gik han videre. Naar han var Fortvivlelsen nær, naar han sagde: jeg kan ikke; alle andre Mennesker kan, kun jeg ikke. O! at jeg aldrig havde hørt hiin Tale, at man havde ladet mig gaae uforstyrret min Gang med min Sorg – og med mit Ønske; da kaldte han paa sin Sjæl og sagde: nu er Du underfundig; thi Du siger, at Du ønsker og lader som var der Tale om noget Udvortes, hvilket man kan ønske, medens Du veed, at det er noget Indvortes, som man kun kan ville; Du bedaarer Dig selv; thi Du siger: alle andre Mennesker kan, kun jeg ikke, og dog veed Du, at det, hvorved de andre Mennesker kunne det, er det, hvorved de ere aldeles eens med Dig, saa hvis det virkelig var Sandhed, at du ikke kan det, saa kunne heller ikke de Andre det. Saa forraader Du da ikke blot Din egen Sag, men, saavidt det staaer til Dig, alle Menneskers Sag; og, idet Du ydmygt udelukker Dig fra deres Tal, myrder Du lumskelig deres Kraft! – Da gik han videre. Naar han da saaledes langsomt i længere Tid var bleven opdragen under Tugtemesteren, da var han maaskee naet hen til Troen. »Var bleven opdragen« som om det var et andet Menneske, der havde gjort det. Dog dette er ikke Tilfældet; det er kun en Misforstaaelse, kun en Tilsyneladelse. Et Menneske kan gjøre Meget for et andet, men give ham Troen kan det ikke. Vi høre i Verden forskjellig Tale. En siger: »min Dannelse den er mit eget Værk; jeg skylder intet Menneske Noget;« og han mener at turde sætte en Stolthed heri. En Anden siger: »hiin udmærkede Mester var min Lærer, og jeg regner mig det til en Ære at turde kalde mig hans Discipel;« og han mener at kunne sætte en Stolthed deri. Vi ville ikke afgjøre, hvorvidt saadan Tale er velbeføiet; men for at der skal være Mening i den, kan den jo dog kun anvendes paa de fortrinligt Begavede: de, der enten oprindeligt vare sig selv nok, eller dog saa begunstigede, at de kunde blive Disciple af de Udmærkede. Vi derimod, a. T., vi der vare for ubetydelige til at blive Disciple, hvad skulle vi sige? Hvis en Mand sagde: »da Menneskene forsmaaede mig, da gik jeg til Gud, han blev min Læremester, og dette er min Salighed, min Glæde, min Stolthed,« skulde dette være mindre skjønt? Og dog kan ethvert Menneske sige det, tør sige det; kan sige det i Sandhed, og naar han ikke siger det i Sandhed, da er det ikke, fordi Tanken ikke er sand, men fordi han forventer den. Ethvert Menneske tør sige det. Om hans Pande var fladtrykt som Dyrets næsten, eller den hvælver sig stoltere end Himlen; om hans Arm var udrakt til at byde over Riger og Lande, eller til at indsamle nødtørftige Gaver, der falde fra den Riges Bord; om hans Vink adlødtes af Tusinder, eller der var ikke en Sjæl, der agtede paa ham; om Veltalenheden blomstrede paa hans Læber, eller kun uforstaaelige Lyd gik over dem; om han var den kraftfulde Mand, der trodsede Storm, eller den værgeløse Kvinde, der kun søgte Ly mod Uveiret, – det gjør Intet til Sagen, min Tilhører, aldeles Intet. Ethvert Menneske tør sige det, naar han eier Troen; thi denne Herlighed er netop Troens Herlighed. Og den kjender Du, m. T., Du bliver ikke bange, naar den nævnes, som

om den derved toges fra Dig, som om Du først i Afskedens Øieblik fik dens Salighed at smage. Eller kjender Du den ikke? Ak! da var Du jo meget ulykkelig. Du kunde og ikke sørge og sige: de gode Gavers Giver han gik min Dør forbi; Du kunde ikke sørge og sige: Stormene og Uveiret tog den fra mig; thi de gode Gavers Giver han gik ikke Din Dør forbi; Stormene og Uveiret tog den ikke fra Dig, thi de kunne det ikke.

Saa var der da et Ønske ganske som hiin raadvilde Mand søgte det; han var ikke længere bestedt i Nød. Dog viste der sig en ny Vanskelighed; thi idet han vilde ønske det, blev det ham klart, at hiint Gode ikke kunde erholdes ved et Ønske; han kunde ikke selv faae det ved at ønske det, dog dette bekymrede ham mindre, men han kunde heller ei give en Anden det ved at ønske ham det; kun ved selv at ville, kunde den Anden gribe det. Saa var han da atter nødsaget til at slippe ham, nødsaget til at overlade ham til sig selv, hans Ønske var afmægtigt som forhen. Og dog var det ikke saaledes hans Mening. Han vilde netop gjøre Alt for ham; thi naar jeg ønsker et Menneske Noget, da fordrer jeg ikke hans Medvirken. Saaledes havde ogsaa hiin raadvilde Mand tænkt sig det. Han vilde ligesom sige til den, hvem han elskede: »Vær Du nu blot rolig og ubekymret, Du har slet Intet at gjøre uden at være glad, tilfreds og lykkelig ved alle de gode Ting, jeg vil ønske Dig. Jeg skal ønske, jeg bliver ikke træt; jeg skal bevæge den algode Gud, der uddeler de gode Gaver, jeg skal røre ham ved mine Bønner; og saa skal Du faae det Altsammen.« Og see, idet han vilde nævne de enkelte gode Ting, da syntes de ham saa tvivlsomme, at han ikke turde ønske den Anden dem; da fandt han endelig hvad han søgte, hvad han trygt kunde ønske, og see det lod sig ikke ønske!

Han var atter raadvild, atter bekymret, atter fangen i en Vanskelighed. Er da hele Livet kun en Modsigelse, kan Kjærligheden ikke forklare den, men kun gjøre den vanskeligere? Denne Tanke kunde han ikke udholde, han maatte søge en Udvei. Der maatte være noget Urigtigt i hans Kjærlighed. Da indsaae han, at, hvor meget han end havde elsket det andet Menneske, havde han dog elsket paa en urigtig Maade; thi hvis det havde været muligt ved sit Ønske at forskaffe ham alle gode Ting, ogsaa det høieste Gode, Troen, da havde han netop derved gjort ham til et ufuldkomnere Væsen. Da fandt han, at Livet var skjønt, at det var en ny Herlighed ved Troen, at intet Menneske kan give det andet den; men at hvad der er det Høieste, det Ædleste, det Helligste i Mennesket, det har ethvert Menneske, det er det Oprindelige i ham, det har ethvert Menneske hvis han vil have det; og dette er netop det Herlige ved Troen, at den kun kan havees paa dette Vilkaar, derfor er den det eneste usvigelige Gode, fordi den kun havees ved bestandig at erhverves, og kun erhverves ved bestandig at frembringes.

Den raadvilde Mand var da beroliget; men maaskee var der foregaaet en Forandring med ham selv, med den, for hvis Vel han var saa bekymret, med deres Forhold til hinanden. De vare blevne adskilte derved, at den Ene saa at sige var indsat i sin Rettighed, den Anden viist indenfor sin Grændse. Deres Liv var blevet betydningsfuldere end forhen, og dog vare de blevne hinanden som Fremmede. Hans Hjerter, der før var saa rigt paa Ønsker, var nu blevet fattigt; hans Haand, der forhen var saa villig til at hjælpe, havde nu lært at være rolig; thi han vidste, det hjalp ikke. Det var Sandhed, han havde erkjendt, men denne Sandhed havde ikke gjort ham lykkelig. Saa er da Livet Modsigelse, saa kan Sandheden ikke forklare den, men kun gjøre den smerteligere; thi jo dybere han erkjendte den, jo mere følte han sig adskilt, jo afmægtigere i sit Forhold til den Anden. Og dog kunde han ikke ønske, at det var Usandhed, ikke ønske, at han var bleven uvidende derom, uagtet den havde adskilt dem for alle Evigheder, saa Døden selv kunde ikke saaledes have adskilt dem. Denne Tanke var han ikke istand til at udholde, han maatte søge en Forklaring, og da indsaae han, at hans Forhold til ham netop nu havde faaet sin sande Betydning. »Dersom jeg,« sagde han, »ved mit Ønske eller ved min Gave kunde skjænke ham det høieste Gode, da kunde jeg ogsaa tage det fra ham, om han end ikke havde dette at befrygte, ja! hvad værre var, hvis jeg kunde det, da vilde jeg i samme Øieblik, som jeg gav ham det, tage det fra ham; thi derved, at jeg gav ham det Høieste, tog jeg det Høieste fra ham; thi det Høieste var, at han kunde give sig det selv. Derfor vil jeg takke Gud, at det ikke er saaledes; min Kjærlighed har kun tabt sin Bekymring og vundet Glæden; thi jeg veed det, at jeg ved al min Anstrængelse dog ikke var istand til at bevare ham det Gode saa sikkert, som han selv vil bevare det; han skal og ikke takke mig derfor, ikke fordi jeg fritager ham, men fordi han slet Intet skylder mig. Skulde jeg da nu være mindre glad ved ham, mindre glad ved, at han eier det dyrebareste af alle Goder. O, nei! jeg vil kun være mere glad; thi hvis han skyldte mig det, vilde det forstyrre vort Forhold. Og dersom han ikke er i Besiddelse deraf, da kan jeg jo være ham meget behjælpelig; thi jeg vil ledsage hans Tanke og tvinge ham til at indsee, at det er det høieste Gode, og jeg vil forhindre den fra at slippe ind i noget Skjul, at det ikke bliver dunkelt for ham, om han kan gribe det eller ikke; jeg vil med ham gennemtrænge enhver Mislighed, indtil han, hvis han ikke er i Besiddelse deraf, kun har et eneste Udtryk, der forklarer hans Ulykke, det nemlig, at han ikke vil; dette kan han ikke udholde, da vil han erhverve det. Paa den anden Side, jeg vil prise Troens Herlighed for ham, og idet jeg forudsætter, at han eier den, bringer jeg ham til at ville eie den. Saaledes idag paa Aarets første Dag, da Tanken om det Tilkommende frister med sin mangfoldige Mulighed, da vil jeg vise ham, at han i Troen er i Besiddelse af den eneste Magt, der kan beseire det Tilkommende, jeg vil tale til ham om Troens Forventning.

Vi, a. T., skulle vi ikke gjøre det Samme, og efter Festens Leilighed og Anledning tale med hinanden:

Om Troens Forventning.

Naar vi tale om Troens Forventning, da tale vi ogsaa om Forventning i Almindelighed; naar vi tale om Forventning, da tænke vi os naturligt at tale til dem, der forvente Noget. Men de, der forvente, de ere jo de Glade og de Lykkelige. Er det da til dem, der nærmest skal tales paa disse hellige Steder, og ikke snarere til de Ulykkelige, til dem, der allerede have gjort Regnskabet op med Livet og Intet forvente? Ja vel skulde der tales til dem, hvis vor Røst formaade det. Der skulde siges, at det var en meget ussel Viisdom, de havde fundet, at det var nemt nok at forhærde sit Sind; den skulde rives bort fra dem den Dovenskabens Hovedpude, paa hvilken de vilde ørkesløse hendøse deres Liv; der skulde siges, at det var en stolt Udmærkelse, de havde erhvervet i Livet, at medens alle andre Mennesker, hvor lykkelige eller hvor bekymrede de end bleve i Verden, dog altid vare redebon til at bekjende, at Gud vel kunde gjøre Regnskabet op, at medens alle andre Mennesker tilstode, at de paa Dommens Dag ikke vare istand til at svare En til Tusinde, de forbeholdt sig at være i Besiddelse af en retfærdig Fordring til Livet, der ikke var bleven indfriet, en Fordring, der i sin Tid vilde gjøre Regnskabet vanskeligt nok – dog ikke for dem. Saaledes skulde der tales til dem; dog vi ville hellere tale til dem, der endnu forvente Noget.

Som de Forventendes Tal vel altid var det største i Verden, saa kan deres Forventning igjen være saa forskjellig, at det er saare vanskeligt at tale om dem alle. Dog Eet have jo alle Forventende tilfældes, at de forvente noget Tilkommende; thi Forventning og det Tilkommende, det er uadskillelige Tanker. Med det Tilkommende beskæftiger den sig, der forventer Noget. Men at beskæftige sig med dette er maaskee ikke rigtigt; den Klage, der ofte høres, at Menneskene glemme det Nærværende over det Tilkommende, er maaskee vel begrundet. Vi ville ikke negte, at det har været Tilfældet i Verden, om end mindst i vor Tid, men vi ville heller ikke undlade at minde om, at det er netop det Store ved Mennesket, Beviset for hans guddommelige Herkomst, at han kan beskæftige sig dermed; thi var der intet Tilkommende, da var der heller intet Forbigangent, og var der hverken noget Tilkommende eller noget Forbigangent, da var Mennesket trælbundet som Dyret, hans Hoved bøiet mod Jorden, hans Sjæl fængslet i Øieblikkets Tjeneste. I den Forstand kunde man vel ikke ønske at leve for det Nærværende; i den Forstand har man vel heller ikke meent det, naar man har anbefalet det som det Store. Men hvor skulle vi sætte Grændsen, hvor meget tør vi beskæftige os med det Tilkommende? Svaret er ikke vanskeligt: først naar vi have beseiret det, først da kunne vi vende tilbage til det Nærværende, først da faaer vort Liv deri Betydning. Dog det er jo en Umulighed; det Tilkommende er jo Alt, det Nærværende en Deel deraf, hvorledes kunne vi have beseiret det Hele, førend vi endnu ere komne til den første Deel deraf; hvorledes kunne vi fra denne Seier vende tilbage til det, som gik forud? Er det ikke saaledes; er det en utidig Vanskelighed, Tanken gjør sig? Ingenlunde. Det forholder sig netop som her bliver sagt; thi ikke enhver Beskæftigelse med det Tilkommende tør vi anprise. Den, som aldeles opgiver det, hans Liv bliver kun i uværdig Forstand stærk i det Nærværende, den, som ikke beseierer det, han har een Fjende mere, der vil gjøre ham svag i Kampen med det Nærværende. Først altsaa den, der beseierer det, først hans nærværende Liv bliver sundt og stærkt.

Det at kunne beskæftige sig med det Tilkommende, er da et Tegn paa Menneskets Adelskab; Striden med det er den meest forædlende. Den, der strider med det Nærværende, han strider med en enkelt Ting, mod hvilken han kan bruge hele sin Magt. Hvis derfor et Menneske ikke havde Andet at stride med, da var det muligt, at han kunde gaae seierrigt hele Livet igjennem, uden dog at lære sig selv at kjende eller sin Kraft. Den, der kæmper med det Tilkommende, har en farligere Fjende, han kan ikke blive i Uvidenhed om sig selv; thi han kæmper med sig selv. Det Tilkommende er ikke, det laaner sin Kraft fra ham selv, og naar det har fralistet ham denne, da viser det sig udenfor ham som den Fjende, han skal møde. Et Menneske være nu saa stærkt som han være vil, intet Menneske er stærkere end sig selv. Derfor see vi ofte dem i Livet, der seirede i alle Kampe, naar det var en tilkommende Fjende de havde at gjøre med, da bleve de afmægtige; deres Arm blev lammet. Medens de maaskee vare vante til at udfordre al Verden til Strid, saa havde de nu fundet en Fjende, en taaget Skikkelse, der var istand til at forfærde dem. Derfor gik maaskee ofte de Mænd, hvem Gud kaldte til at forsøges i Strid, i den Kamp, der forekom Menneskene forfærdelig, fra en værre Kamp; de smilede maaskee stundom i Stridens Hede, naar de tænkte paa den usynlige Kamp, der var gaaet iforveien. De bleve beundrede i Verden, fordi man troede, at de havde seiret i den farligste Kamp, og dog var denne dem kun som en Leeg i Sammenligning med den, der gik forud, som intet Menneske saae. Naturligt var det jo, at den, der er stærkere end de Andre, seierer i Striden med disse; men det er ogsaa naturligt, at intet Menneske er stærkere end sig selv. Naar da et Menneske strider med det Tilkommende, da lærer han, at hvor stærk han end forresten er, der er een Fjende, der er stærkere, det er ham selv; een Fjende han ikke kan beseire ved sig selv, det er sig selv.

Dog hvorfor skildre denne Strid med det Tilkommende som saa farefuld? »Ældre eller Yngre have vi jo dog Alle oplevet Noget, det Tilkommende er ikke aldeles nyt; thi der er intet Nyt under Solen; det Tilkommende er det Forbigangne. Ældre eller Yngre have vi jo dog alle Erfaring, den ville vi iføre os, vi ville følge Formodningens Spor og Gisningens Veiledning, med Slutningens Magt ville vi beseire det, og saaledes bevæbnet gaae vi freidig det Tilkommende imøde.« Og det er jo vel, at et Menneske er bevæbnet, naar han gaaer i Strid, endnu bedre, at han netop er saaledes bevæbnet, som Striden fordrer det. Hvis en Mand, der skulde stride paa Løbebanen, vilde iføre sig en tung Rustning, saa var han vel bevæbnet, men hans Rustning

vilde neppe være ham til Gavn. Er ikke det Samme Tilfælde med hine Vaaben for den, der skal stride med det Tilkommende; thi Erfaringen er en tvetunget Ven, der snart siger Et snart et Andet; og Gisningen er en svigefuld Veileder, der slipper Een, naar man behøver ham meest, og Formodningen er et taaget Blik, der ikke skuer meget langt, og Slutningen er en Slynge, hvori man snarere fanger sig selv end Andet. Desuden ere hine Vaaben vanskelige at bruge; thi med Gisningen følger Frygten, med Formodningen Angsten, med Slutningen Uroen, da den erfarende Sjæl jo ikke forblev urørt under Erfaringen. Saa vare vi da vel væbnede, idet vi havde iført os Erfaringen, men ikke til den Strid, vi skulle gaae imøde, Striden med det Tilkommende; vi søgte at forvandle dette til noget Nærværende, noget Enkelt; men det Tilkommende er ikke et Enkelt, men det Hele.

Hvorledes skulle vi da gaae det Tilkommende imøde? Naar den Søfarende ligger ude paa Havet, naar Alt vexler omkring ham, naar Bølger fødes og døde, da stirrer han ikke ned i disse; thi de vexle. Han skuer op til Stjernerne: og hvorfor? fordi de ere trofaste; som de nu staae, saa stode de for Fædrene og skulle staae for de kommende Slægter. Hvorved beseirer han da det Vexlende? ved det Evige. Ved det Evige kan man beseire det Tilkommende, fordi det Evige er det Tilkommendes Grund, derfor kan man ved dette udgrunde hiint. Hvilken er nu den evige Magt i Mennesket? Det er Troen. Hvilken er Troens Forventning? Seier, eller som Skriften saa alvorligt og saa bevæget lærer os, at alle Ting maae tjene dem til Gode, der elske Gud. Men en Forventning af det Tilkommende, der forventer Seier, den har jo beseiret det Tilkommende; den Troende er derfor færdig med det Tilkommende, førend han begynder paa det Nærværende; thi hvad man har beseiret, det kan jo ikke mere forstyrre, og denne Seier kan kun gjøre Een kraftfuldere til den nærværende Gjerning.

Troens Forventning er da Seier! Det glade Sind, som endnu ikke smagte Livets Gjenvordigheder, som ikke blev opdraget i Sorgens Skole, ikke dannet ved Erfaringens tvetydige Viisdom, giver denne Forventning Bifald af sit ganske Hjerte; thi det forventer Seier i Alt, i alle Kampe og Anfægtelser, eller rettere det venter at seire uden Strid. Vi ville ikke ønske at være den strænge Skikkelse, der skal standse den Unge paa hans Vei, vi ville hellere være betænkte paa en Trøst for ham, da naar han har lært, at denne Forventning, hvor skjøn den end var, dog ikke var Troens Forventning; hellere være den, der skal kalde ham til Strid, naar han føler sig afmægtig; hellere den, der skal lade Seieren vinke ham, naar han troer Alt tabt. Den Bekymrede derimod, der neppe har aftørret Taaren over det nærværende Tab, han danner det Tilkommende anderledes, og det Tilkommende det er jo let og flygtigt, bøieligere end noget Leer, saa Enhver danner det, alt eftersom han selv er dannet. Den Bekymrede forventer ikke Seier, han har kun for tungt følt sit Tab; og tilhører det end en forbigangen Tid, han tager det dog med sig, han forventer, at den tilkommende Tid vil idetmindste forunde ham Fred til den stille Beskæftigelse med hans Smerte. – Den erfarne Mand misbilliger Begges Adfærd. Naar man er i Besiddelse af næsten alt det Gode, man kunde ønske, da bør man være forberedt paa, at Livets Bekymringer ogsaa gjæste den Lykkelige Huus; naar man har tabt Alt, da bør man betænke, at Tiden gjemmer mangan kostelig Lægedom for den syge Sjæl, at det Tilkommende, som en kjærlig Moder, ogsaa skjuler gode Gaver: i Lykke bør man til en vis Grad være forberedt paa Ulykke, i Ulykke til en vis Grad paa Lykke. Hans Tale er ei heller forgjeves; thi den Glade, der ikke er letsindig, og den Bekymrede, der ikke er fortvivlet, de ville jo begge gjerne agte paa hans Ord; begge gjerne indrette deres Liv efter hans Veiledning. Den Lykkelige overveier nu de Goder, af hvilke han er i Besiddelse. Nogle mener han at kunne tabe uden Smerte, andre saaledes at det dog vil være ham let at forvinde Smerten. Kun et enkelt Gode kan han ikke tabe uden at tabe sin Glæde, han kan ikke tabe det til en vis Grad, uden at tabe det heelt og derved sin Glæde. Han vil da være forberedt paa at tabe sine Goder, og saaledes er han jo, efter den erfarne Mands Raad, forberedt paa en vis Grad af Ulykke. Dog den erfarne Mand sagde: til en vis Grad. Disse Ord kunde jo ogsaa gjælde hiint ene Gode, som han ikke kunde tabe uden at tabe sin Lykke, ikke tabe det til en vis Grad uden at tabe det heelt. Den erfarne Mand vil ikke fortolke sine Ord, han gjentager dem uforandrede, urokkelige; han overlader Forklaringen og Anvendelsen til den, hvem de skulle veilede. Saa bliver da den Lykkelige, ikke mindre den Bekymrede raadvilde. Dette Ord: til en vis Grad, der skulde være Løsnet bliver den bindende Magt, der besnærer dem, og Ordet vedbliver at lyde, har ingen Deeltagelse, bekymrer sig ikke om deres Anstrængelse for at forstaae det, agter ikke paa deres Bønner om en Forklaring. Erfaringen, der vilde veilede dem, fødte Tvivlen; den erfarne Mands Tale var en tvivlsom Tale.

Den Troende derimod siger: jeg forventer Seier. Denne Tale er ei heller forgjeves; thi den Lykkelige, der ikke var letsindig, den Bekymrede, der ikke var fortvivlet, de ville jo begge gjerne lytte til hans Tale. Glæden vender atter tilbage i det glade Sind, Seier er dets Forventning, Seier i alle Stride, i alle Anfægtelser; thi at der kunde være Tale om Kamp, det lærte Erfaringen. Dog ved Troens Hjælp venter det Seier i dem alle; kun et Øieblik standser det sig selv: »det er for meget,« siger det, »det er umuligt, saa herligt kan Livet ikke være; hvor var der en Ungdom, der var saa riig i sin høieste Lykke, dette er jo mere end Ungdommens gladeste Haab.« – Ja vel er det mere end Ungdommens gladeste Haab, og dog er det saa, om end ikke ganske som Du mener det. Du taler om mange Seire, men Troen forventer kun een, eller rettere den forventer Seier. Hvis der var et Menneske, der havde hørt, at der var en Lære, der formaaede at skjænke Enhver det Fornødne, og han da vilde sige: det er jo umuligt – alt det Fornødne for et Menneske, som nu for mig, alt det meget der er mig fornødent; da vilde den, der henviste ham til de hellige Skrifter, med Rette turde vidne om dem, at han deri vilde finde det Fornødne, og dog vilde den Søgende finde, at det ikke ganske forholdt sig som han havde formeent. Skriften siger: Eet er fornødent. Saaledes ogsaa med Troen,

naar Du taler om mange Seire, da er Du ligesom den, der taler om, at Meget er fornødent. Kun Eet er fornødent, og Troen forventer Seier.

Men Seier forventer den, og derfor er den glad og freidig, og hvorledes skulde den ikke være det, da den forventer Seier! Dog jeg fornemmer en Stemme, som Du vel ogsaa kjender, min Tilhører. Den siger: »det er godt at høre paa, det er store Ord og velklingende Talemaader, men Livets Alvor lærer i Sandhed noget Andet.« Hvad lærte da Livets Alvor Dig, Du der taler saaledes? Ikke sandt, den lærte Dig, at Dine Ønsker ikke bleve opfyldte, at Dine Begjeringer ikke bleve mættede, at Dine Lyster ikke bleve adlydte, Dine Attraer ikke tilfredsstillede. Dette lærte den Dig, alt Dette, hvorom vi slet ikke tale; og tillige lærte den Dig med svigefuld Mund at komme Menneskene til Hjælp, at suge Troen og Tilliden ud af deres Hjerter, og at gjøre dette i Alvorens hellige Navn. Hvorfor lærte den Dig dette? Kunde den ikke have lært Dig noget Andet? Naar tvende Mennesker lære forskjellige Ting af Livet, saa kan det komme deraf, at de opleve det Forskjellige, men det kan ogsaa komme deraf, at de selv vare forskjellige. Dersom tvende Børn bleve opdragne sammen og deeltog altid i det Samme, saaledes, at naar det ene blev udmærket, blev det andet det ogsaa, naar det ene blev irettesat, blev det andet det ogsaa, naar det ene blev straffet, blev det andet det ogsaa, saa kunde de dog lære aldeles forskjellige Ting; thi det ene kunde lære, hver Gang det blev udmærket, ikke at blive stolt, hver Gang det blev irettesat, at ydmyge sig under Formaningen, hver Gang det blev straffet, at lade sig helbrede ved Lidelsen; det andet kunde lære, hver Gang det blev udmærket, at hovmode sig, hver Gang det blev irettesat, at forbittres, hver Gang det blev straffet, at samle hemmelig Vrede. Saaledes ogsaa med Dig. Dersom Du havde elsket Mennesker, da havde Livets Alvor maaskee lært Dig ikke at være hørøstet, men at forstumme, og naar Du laae i Havsnød og ikke saae Land, da i det mindste ikke at indvie Andre deri; den kunde maaskee have lært Dig at smile saa længe i det Mindste som Du troede, at Nogen i Din Mine søgte en Forklaring, et Vidnesbyrd. Livet havde da maaskee forskaffet Dig den veemodige Glæde, at see det lykkes for Andre, der ikke vilde lykkes Dig; den Trøst, at Du havde gjort Dit dertil ved at qvæle det Angestens Skrig fra Dit Indre, der vilde forstyrre dem. Hvorfor lærte Du ikke dette? Da Du ikke lærte dette, saa kunne vi ikke agte paa Din Tale. Vi dømme Dig ikke, fordi Du tvivler; thi Tvivlen er en underfundig Lidenskab, og det kan vel være vanskeligt at rive sig ud af dens Snarer. Hvad vi fordre af den Tvivlende er, at han skal tie. Han fornam vel, at Tvivlen gjorde ham ikke lykkelig, hvorfor da betroe Andre, hvad der vil gjøre dem ligesaa ulykkelige. Og hvad vinder han ved denne Meddelelse? Han taber sig selv, og gjør Andre ulykkelige. Han taber sig selv, istedenfor, at han maaskee ved at tie havde fundet Hvile, idet han foretrak stille at bære sin eensomme Smerte for det at blive hørøstet, at blive vigtig i Menneskers Øine ved at beile med til den Ære og Udmærkelse, som saa Mange attraae, - at tvivle eller dog at have tvivlet. Tvivlen er en dyb og underfundig Lidenskab, men den, hvis Sjæl den ikke greb saa inderligt, at han blev stum, han tillyver sig blot denne Lidenskab; hvad han siger, er derfor ikke blot Usandhed i og for sig, men fremfor Alt i hans Mund. See derfor agte vi ham ikke.

Troens Forventning er da Seier. Den Tvivl, der kommer udenfra, forstyrrer den ikke; thi den beskæmmer sig selv ved at tale. Dog Tvivlen er trædsk, ad sine skjulte Veie sniger den sig om et Menneske, og naar Troen forventer Seier, da hvidsker den, at denne Forventning er en Skuffelse. »En Forventning, hvilken man ikke bestemmer Tid og Sted, er kun en Skuffelse; saaledes kan man altid blive ved at vente; en saadan Forventning er en Kreds, i hvilken Sjælen er tryllet ind, hvoraf den ikke kan slippe ud.« Vistnok er Sjælen i Troens Forventning hindret fra ligesom at falde ud fra sig selv i det Mangfoldige; den bliver i sig selv; men det var vel det største Onde, der kunde vederfares et Menneske, om den slap ud af dette Kredsløb. Deraf følger dog ingenlunde, at Troens Forventning er en Skuffelse. Ja den, der forventer noget Enkelt, hans Forventning kan blive skuffet, men saaledes gaaer det ikke den Troende. Naar Verden begynder sin skarpe Prøvelse, naar Livets Storme knække Ungdommens frodige Forventning, naar Tilværelsen, der syntes saa kjærlig og mild, forvandler sig til en ubarmhertig Eiermand, der fordrer Alt tilbage, Alt, hvad den gav saaledes, at den kan tage det, da seer den Troende vel med Veemod og Smerte paa sig og paa Livet, men han siger dog: der er en Forventning, som al Verden ikke kan tage fra mig, det er Troens Forventning, og denne er Seier. Jeg er ikke skuffet; thi hvad Verden syntes at love mig, det har jeg dog ikke troet, at den skulde holde; min Forventning var ikke til Verden, men til Gud. Denne Forventning er ikke skuffet; selv i dette Øieblik fornemmer jeg dens Seier herligere og gladere end alle Tabenes Smerte. Tabte jeg denne Forventning, da var Alt tabt. Endnu har jeg seiret, seiret ved min Forventning, og min Forventning er Seier.

Var det ikke saaledes Tilfælde i Livet? Dersom der var et Menneske, til hvem Du følte Dig saa stærkt hendragen, at Du turde sige: jeg troer ham, ikke sandt, naar da Alt gik efter Ønske, eller om ikke ganske efter Ønske dog saaledes, at Du let kunde bringe det i Overensstemmelse med Dine Forestillinger, da troede Du ham saaledes, som ogsaa Andre troede ham; men naar det Uforklarlige skete, det Ubegribelige, da faldt de Andre fra, eller rettere (lader os ikke forvirre Sproget) da vise de, at de aldrig havde troet ham. Ikke saaledes Du. Du fornam, at det ikke var paa den Omstændighed, Du havde begrundet Din Tro, at Du kunde forklare, hvad der skete; thi da var den jo begrundet paa Din Indsigt, og langtfra at være Hengivelse, snarere Selvtillid. Du syntes, at det vilde være en Skjendsel for Dig om Du slap den; thi som Du havde formeent, at disse Ord i Din Mund: jeg troer ham, havde noget Andet at betyde end naar de Andre sagde dem, saaledes følte Du, at Forandringen umuligen kunde bringe Dig til at gjøre det Samme som de Andre, medmindre Din Tro oprindeligen ikke havde havt mere at betyde. Du vedblev da at troe. Dog gjorde Du maaskee urigtigt deri; ikke i at troe, ikke i at troe saaledes, men i at troe et Menneske saaledes. Maaskee

var det Uforklarlige let forklaret; maaskee var der en sørgelig Vished, der vidnede saa stærkt, at Din Tro kun blev en skjøn Indbildning, Du hellere burde opgive. Vi vide det ikke. Dog dette vide vi, at hvis Du over denne Tro glemte, at der var en høiere Tro, da var den, trods sin Skjønhed, dog kun til Din Fortabelse. Dersom Du derimod troede Gud, hvorledes skulde da Din Tro nogensinde blive forvandlet til en skjøn Indbildning, Du hellere maatte opgive? Skulde han da kunne forandres, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse? Skulde han ikke være trofast, ved hvem ethvert Menneske, der er det, er trofast; han ikke uden Svig, ved hvem Du selv havde Troen? Skulde der nogensinde komme en Forklaring, der kunde forklare Andet, end at han er sanddru og holder sine Løfter? og dog see vi, at Menneskene glemme dette.

Naar Alt lykkes for dem, naar de see gode Dage, naar de paa en underlig Maade føle sig i Forstaaelse med Alt omkring dem, da troe de, i deres Glæde glemme de vel ikke altid at takke Gud; thi ethvert Menneske vil gjerne være taknemligt for det Gode, han modtager, men ethvert Menneskes Hjerter er ogsaa svagt nok til saa gjerne selv at ville bestemme, hvad der er det Gode. Naar Alt forandrer sig, naar Sorgen afløser Glæden, da falde de fra, da tabe de Troen, eller rettere, thi lader os ikke forvirre Sproget, da vise de, at de aldrig have haft den. Saaledes gjorde Du ikke, min Tilhører. Naar Du greb Dig selv i at være bleven forandret derved, at Alt blev forandret om Dig, da sagde Du: »jeg tilstaaer, nu indseer jeg, at hvad jeg kaldte min Tro var kun en Indbildning. Hvad der er det Høieste et Menneske kan gjøre i sit Forhold til et andet, at troe ham, hvad der er endnu høiere og skjønnere, saligere end at Sproget kan beskrive det – at troe Gud, det har jeg formastelig indbildt mig selv at gjøre; til al min øvrige Glæde har jeg ogsaa føiet denne; og dog var min Tro, som jeg nu seer, kun en flygtig Rørelse, et Gjenskin af min jordiske Lykke; men jeg vil ikke opbygge mig selv ved formastelig og meningsløs Tale, ikke sige, at jeg har tabt Troen, ikke skyde Skylden paa Verden eller paa Mennesker, eller vel endog anklage Gud.« Saaledes søgte Du, min Tilhører, at standse Dig selv, naar Du vilde løbe vild i Sorgen; Du forhærdede ikke Dit Sind, Du var ikke taabelig nok til at ville indbilde Dig, at hvis det Enkelte ikke var skeet, da havde Du bevaret Troen, eller ussel nok til at ville søge Fældedsskab med denne Viisdom. See derfor vandt Du, om end langsomt, atter hen til Troens Forventning. Naar da Alt mislykkedes for Dig, naar hvad Du langsomt opbyggede, i et Øieblik henveiredes, og Du atter med Møie maatte begynde forfra; naar Din Arm var mat, Din Gang skjælvende, da holdt Du dog fast ved Troens Forventning, hvilken er Seier. Forkyndte Du det end ikke for Andre, at de ikke skulle spotte Dig, fordi Du i al Din Elendighed endnu ventede Seier, i Dit inderste Hjerter gemte Du dog Din Forventning. »De glade Dage kunne vel forskjønne min Tro, sagde Du, jeg smykker den da med Glædens Krands, men bevise den kan de ikke; de tunge Tider kunne vel bringe Taarer i Øiet og Sorg i Sindet, men berøve mig Troen kunne de dog ikke.« Og om end Modgangen ikke ophørte, saa blev Din Sjæl mild. »Det er dog skjønt,« sagde Du, »at Gud saaledes ikke vil vise sig for mig i de synlige Ting; vi skilles ad for dog atter at mødes; jeg kunde dog ikke ønske altid at være et Barn, der hver Dag fordrer Beviser, Tegn og underlige Gjerninger. Vedblev jeg at være et Barn, da kunde jeg dog ikke elske af al min Magt og af min hele Sjæl. Nu ere vi skilte ad, vi sees ikke dagligt, kun hemmeligt mødes vi i den troende Forventnings seierrige Øieblik.«

Troens Forventning er da Seier, og denne Forventning kan ikke skuffes uden derved, at man skuffer sig selv ved at berøve sig Forventningen saaledes som den, der daarligt formeente, at han havde tabt Troen, eller daarligt formeente, at noget Enkelt havde frataget ham den, eller søgte at bedaare sig selv i den Forestilling, at der var noget Enkelt, der havde Magt til at berøve et Menneske Troen, fandt Tilfredshed i den forfængelige Tanke, at dette netop havde rammet ham, Glæde i at ængste Andre ved den Forsikring, at der var noget Saadant til, der drev sin Spot med det Ædleste i et Menneske, og som bemyndigede den, der blev forsøgt deri, til at drive sin Spot med Andre.

Dog siger maaskee Een og Anden: denne Tale er vel sammenhængende og i Overensstemmelse med sig selv; men man kommer ved den ikke videre og forsaavidt er den dog en daarlig og intetsigende Tale. – Man kommer ikke videre. Skulde da et Menneske kunne ønske at komme videre end til at seire, saa maatte han jo tabe Seiren? Skulde det være saa daarligt og intetsigende, at et Menneske ret blev sig bevidst, om han havde Troen eller ikke? Men naar jeg siger: jeg troer, da kan det kun altfor ofte være dunkelt for mig, hvad jeg dermed betegner. Maaskee tager jeg fejl, maaskee danner jeg mig kun en Forestilling om det Tilkommende, maaskee ønsker, haaber jeg, maaskee længes jeg efter Noget, attraaer, begjærer, maaskee er jeg forvissat om det Tilkommende, og idet jeg gjør dette, kan det forekomme mig, at jeg troer, uagtet jeg dog ikke gjør det. Naar jeg derimod forelægger mig selv det Spørgsmaal: forventer Du Seier, da bliver enhver Uklarhed vanskeligere; da indseer jeg, at ikke blot den ikke troer, der aldeles Intet forventer, men ogsaa den, der forventer noget Enkelt, eller begrunder sin Forventning paa noget Enkelt. Og skulde dette ikke være af Vigtighed, da jo først den, der er bleven færdig med det Tilkommende, kan være heel og udeelt i det Nærværende; men færdig med det Tilkommende bliver man kun derved, at man beseierer det, men dette gjør Troen netop, thi dens Forventning er Seier. Hver Gang jeg da griber min Sjæl i ikke at forvente Seier, da veed jeg, at jeg ikke troer; naar jeg veed det, da veed jeg ogsaa hvad jeg har at gjøre; thi er det end ingenlunde en let Sag at troe, den første Betingelse for at jeg kan komme dertil er dog den, at jeg bliver mig bevidst, om jeg gjør det eller ikke. Derfor fare vi saa ofte vild, fordi vi søge en Forvisning for vor Forventning, istedenfor Troens Forvisning om, at vi troe. Den Troende fordrer intet Beviis for sin Forventning; »thi,« siger han »dersom jeg skulde antage Noget for at være det, da vilde det, idet det beviste min Forventning, tillige modbevise den. Ikke er min Sjæl følesløs for det Enkeltes Glæde eller Smerte, men Gud være lovet, saaledes er det ikke, at det Enkelte kan bevise eller modbevise Troens Forventning. Gud være

lovte! Tiden kan hverken bevise eller modbevise den; thi Troen forventer en Evighed. Og idag paa Aarets første Dag, da Tanken om det Tilkommende paanøder sig mig, da vil jeg ikke matte min Sjæl ved manglehaande Forventning, ikke adsplitte den i mangfoldige Forestillinger; jeg vil samle den i sig selv, og sund og glad, om muligt, gaae det Tilkommende imøde. Det bringe, hvad det skal og maa bringe; mangel Forventning blive skuffet, mangel opfyldt, saa vil det vel komme, det har Erfaringen lært mig; men der er en Forventning, som ikke skal blive skuffet, det har Erfaringen ikke lært mig, men heller aldrig havt Myndighed til at benegte, det er Troens Forventning, og denne er Seier.

Der er et lidet Ord, Menighederne tilstrækkelig bekjendt, om end ikke altid paaagtet af dem, lille og ubetydeligt som det synes og dog saa indholdsrigt, stille og dog saa bevæget, roligt og dog saa længselsfuldt. Det er det Ord: omsider; thi saaledes ende jo flere af de hellige Collecter, der forelæses i Kirkerne: »og saa omsider vorde salige.« Den Ældre iblandt os, der staaer ved Maalet næsten, han skuer i Tanken hen over den tilbagelagte Vei, han erindrer Begivenhedernes Gang, de afblegede Skikkelser blive atter levende, han overvældes af det Oplevedes mangfoldige Indhold, han er træt og siger: og saa omsider vorde salig. Den Yngre, der endnu staaer ved Veiens Begyndelse, han skuer i Tanken ud over den lange Bane, i Tanken oplever han, hvad der skal komme: de smertelige Afsavn, de stille Bekymringer, de veemodige Længsler, de bange Anfægtelser; han er træt i Tanken, og siger: og saa omsider vorde salig. Ja det var vel en stor Gave, om et Menneske retteligen kunde bruge dette Ord; dog dette lærer intet Menneske af det andet, men hvert især kun af og ved Gud. Derfor ville vi befale Dig, Fader i Himlene! vort Sind og vor Tanke, at vor Sjæl aldrig maatte fængsles saaledes af Livets Glæder eller af dets Sorger, at den glemte dette løsende Ord; men at det heller ikke for ofte maatte være Utaalmodighed og indre Uro, der bragte det over vore Læber, saa at, naar dette Ord som en trofast Ven har ledsaget os i Livets mange Forhold, lempet sig efter os, uden dog at blive sig selv utro, har været vor Trøst, vort Haab, vor Glæde, vor Jubel; har lydt for os høit og begeistrende, sagte og nynnende; har talt til os formanende og paamindende, opmuntrende og vinkende, vor Sjæl i sin sidste Time maatte paa dette Ord ligesom bæres bort fra Verden derhen, hvor vi skulle fatte dets fulde Betydning, saaledes som det er den samme Gud, der, efter ved sin Haand at have ført os gennem Verden, drager denne tilbage, aabner sin Favn for deri at modtage den længselsfulde Sjæl. Amen! –

Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra

Bøn

Af Din Haand, o Gud! ville vi modtage Alt; Du udstrækker den, Din vældige Haand og griber de Vise i deres Daarskab; Du oplader den, Din milde Haand og mætter Alt, hvad som lever, med Velsignelse. Og synes det end, at Din Arm bliver kortere, da forøge Du vor Tro og vor Tillid, at vi dog maatte holde Dig fast; og synes det stundom, at Du drager Din Haand fra os, o! da vide vi jo, at det kun er saa, fordi Du lukker den, at Du kun lukker den for at gemme desto overflødige Velsignelse i den, at Du kun lukker den for atter at oplade den og mætte Alt, hvad som lever med Velsignelse. Amen.

Epistelen skriver St. Jacob Apostel 1 Cap. 17-22 V.

Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra, og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse. 18. Efter sit Raad fødte han os formedelst Sandheds Ord, at vi skulde være en Førstegrøde af hans Skabninger. 19. Derfor, mine elskelige Brødre, være hvert Menneske snar til at høre, langsom til at tale, langsom til Vrede; 20. thi en Mands Vrede udretter ikke det, som er ret for Gud. 21. Derfor aflægger al Skidenhed og al Levning af Ondskab, og med Sagtmodighed annammer Ordet, som er indplantet i Eder, og som er mægtigt til at gjøre Eders Siele salige.

»*Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse.*« Disse Ord ere saa skønne, saa tiltalende, saa bevægende, at det visselig ikke var Ordenes Skyld, om de ingen Indgang fandt i den Hørendes Øre, ingen Gjenlyd i hans Hjerte. De ere af en Herrens Apostel, og forsaavidt vi ikke selv dybere have fornummet deres Betydning, tør vi dog fortrøste os til, at de ikke ere en løs og ledig Tale, ikke et ziirligt Udtryk for en luftig Tanke, men at de ere trofaste og usvigelige, forsøgte og prøvede som den Apostels Liv var det, der nedskrev dem. De ere sagte ikke leilighedsviis, men med særligt Eftertryk, ikke i Forbigaaende, men ledsagede af en indtrængende Formaning: Farer ikke vild, mine elselige Brødre (V. 16); vi tør da sætte vor Lid til, at de ikke blot have Kraft til at opløfte Sjælen, men ogsaa Styrke til at bære den, de Ord, der bare en Apostel gennem et stormfuldt Liv. De ere ikke sagte uden Forbindelse med andre Ord; det er for at advare mod den forfærdelige Vildfarelse, at Gud skulde friste et Menneske, for at advare mod den Hjertets Bedaarelse, der vil friste Gud, at Apostelen siger: Farer ikke vild, mine elselige Brødre; vi tør da være forvissede om, at Ordet ogsaa er mægtigt til at forklare Bedaarelsen, mægtigt til at standse den vildfarende Tanke.

»*Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse.*« Disse Ord ere atter og atter blevne gjentagne i Verden, og dog leve Mange hen, som havde de aldrig hørt dem, og det vilde maaskee have virket forstyrrende paa dem, naar de havde gjort det. Sorgløse gaae de hen ad Veien, en venlig Skjæbne gjør dem Alt saa let, ethvert Ønske opfyldes, ethvert deres Foretagende har Fremgang. Uden at vide hvorledes, ere de midt i Livets Bevægelse, et Leed i Kjeden, der knytter en Fortid til en Eftertid; ubekymrede om, hvorledes det gaaer til, bæres de hen paa Samtidens Bølge. Hvilende i den Naturlov, der lader et Menneskeliv udvikle sig i Verden, som den breder Blomsterteppet over Jorden, henleve de glade og tilfredse i Livets Vexel, ønske intet Øieblik at løsrive sig fra denne, give redelig Enhver Sit: den Taknemmelighed, hvem de tilskrive de gode Gaver, yde den Hjælp, som de mene har det Behov, saaledes som de mene, denne er ham tjenlig. At der er gode og fuldkomne Gaver til, det vide de vel, de vide ogsaa, hvorfra disse komme; thi Jorden giver sin Grøde og Himlen giver tidlig og sildig Regn, og Slægt og Venner tænke til det bedste for dem, og deres Planer, vise og forstandige, have Fremgang, som naturligt er, da de ere vise og forstandige. For dem har Livet ingen Gaade, og dog er deres Liv en Gaade, en Drøm, og Apostelens alvorlige Formaning: Farer ikke vild, standser dem ikke, de have ingen Tid til at agte paa den, ei heller paa Ordene, og hvad bekymrer det ogsaa Bølgen, hvorfra den kommer eller hvor den farer hen? Eller om Enkelte af dem, besindende sig paa noget Høiere, agtede paa Apostelens Ord, da vare de snart færdige med dem. De lode deres Tanke et Øieblik beskæftige sig med dem, og da sagde de: »nu have vi forstaaet dem, bringer nu nye Tanker, som vi ikke have forstaaet.« De havde jo heller ei Uret; thi Apostelens Ord ere ikke vanskelige, og dog beviste de derved, at de, efter at have forstaaet dem, ønskede at forlade dem, at de ikke havde forstaaet dem.

»*Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra, og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse.*« Disse Ord ere saa husvalende og lindrende, og dog hvor Mange vare de, der ret forstode at suge Trøstens rige Næring af dem, ret forstode at tilegne sig denne! De Bekymrede, de hvem Livet ikke tillod at ældes og døe som Børn, hvem det ikke diede ved Medgangs Melk, men som tidlig bleve vendte fra; de Sørgende, hvis Tanke søgte at trænge gennem det Vexlende til det Blivende, de fornåm Apostelens Ord og agtede paa dem. Jo mere de formaaede at sænke deres Sjæl i dem, at glemme Alt over dem, desto mere følte de sig styrkede og tillidsfulde. Dog viste det sig snart, at denne Styrke var en Skuffelse; hvor megen Tillid de end vandt, de vandt dog ikke Kraft til at gennemtrænge Livet, snart søgte igjen det bekymrede Sind og den raadvilde Tanke hen til hiin rige Trøst, snart fornåm de igjen Modsigelsen. Til sidst forekom det dem maaskee, at disse Ord næsten vare farlige for deres Fred, de vakte en Tillid i dem, som bestandig blev skuffet, de gave dem Vinger, som vel kunde hæve dem til Gud, men ikke hjælpe dem i deres Gang gennem Livet; de negtede ikke Ordenes uudtømmelige Trøst, men de frygtede den næsten, om de end priste den. Hvis et Menneske eiede et herligt Smykke, og der kom ingen Tid, da han vilde negte, at det var herligt, saa tog han det vel af og til frem, glædede sig derover, men snart sagde han: til daglig Brug kan jeg dog ikke pryde mig dermed, og den festlige Anledning, ved hvilken det ret skulde faae sin Betydning, den venter jeg forgjeves paa. Saa vilde han vel lægge Smykket til en Side og med Veemod tænke paa, at han eiede et saadant Smykke og at Livet ikke forundte ham Leilighed til ret med Glæde at tage det frem.

Saa sadde de da hen i stille Sorg, de forhærdede sig ikke mod hine Ords Trøst, de vare ydmyge nok til at bekjende, at Livet er en mørk Tale, og som de, i deres Tanker, vare snare til at høre, hvis der skulde lyde et forklarende Ord, saa vare de og langsomme til at tale, langsomme til Vrede. De formastede sig ikke til at bortkaste Ordene, kun at den beleilige Stund maatte komme. Kom denne, da vare de frelste, det var deres Mening; og det maa skee, sagde Du, m. T. Eller er der da kun en Aand, som vidner i Himmelen, men ingen Aand, som vidner paa Jorden! Veed kun Himlen, og den Aand, som flygter bort fra Jorden, at Gud er god; veed Jordlivet Intet derom! Er der ingen Sammenklang mellem hvad der skeer i Himmelen og hvad der skeer paa Jorden! Er der Glæde i Himlene, paa Jorden kun Sorg, eller dog kun Efterretningen om, at der er Glæde i

Himmelen! Tager Gud i Himlene de gode Gaver frem, og gemmer dem til os i Himlene, at vi eengang skulde modtage dem hisset! Saaledes talte Du maaskee i Dit Hjertes Forvildelse. Du fordrede ikke, at der for Din Skyld skulde skee Tegn og underlige Gjæringer, Du fordrede ikke barnagtigt, at ethvert Dit Ønske skulde opfyldes, kun et Vidnesbyrd bad Du om aarle og silde; thi Din bekymrede Sjæl glemte et Ønske. Blev dette opfyldt, da var Alt vel, da skulde Din Tak og Din Priis være evindeligt, da var den festlige Anledning kommen, da vilde Du af Dit ganske Hjerte give Ordet Vidnesbyrd, at al god og al fuldkommen Gave kommer ned herovenfra. Men see det negtedes Dig; og Din Sjæl blev urolig, omtumlet af Ønskets Lidenskab; den blev ikke trodsig og vild, Du afkastede ikke utaalmodigen Ydmyghedens Ledebaand, Du havde ikke glemt, at Du er paa Jorden og Gud er i Himlene. Med ydmyge Bønner, med brændende Begjering søgte Du ligesom at friste Gud: Dette Ønske er for mig saa vigtigt; min Glæde, min Fred, min Fremtid, Alt afhænger deraf, for mig er det saa saare vigtigt, for Gud er det saa let; thi han er jo almægtig. Men det blev ikke opfyldt. Forgive søgte Du Ro; Du lod Intet uforsøgt i Din ufrugtbare Rastløshed; Du besteed Ahnelsens svimlende Tinde, for at speide, om der ikke skulde vise sig en Mulighed. Troede Du at øine en saadan, da var Du flux til Rede med Bønner, at Du ved disses Hjælp af det Tilsyneladende kunde skabe det Virkelige. Dog det var et Blendværk. Du steeg ned igjen, Du overgav Dig til Sorgens bedøvende Mathed, at Tiden maatte gaae, saa kom det dog vel; og det blev Morgen og det blev Aften, men den Dag, Du ønskede, oprandt ikke. Og dog gjorde Du jo Alt, Du bad aarle og silde, inderligere og inderligere, mere og mere fristende. Ak! og dog skete det ikke. Og Du gjorde Afkald derpaa, Du vilde beskikke Din Sjæl til Taalmodighed, Du vilde vente i stille Forlængsel, naar Du blot kunde vinde en Vished om, at Evigheden vilde bringe Dig Dit Ønske, bringe Dig, hvad der var Dit Øies Lyst og Dit Hjertes Begjering. Ak! ogsaa denne Vished negtedes Dig. Men naar da de travle Tanker havde arbejdet sig trætte, naar de frugtesløse Ønsker havde udmattet Din Sjæl, da var maaskee Dit Væsen blevet stillere, da havde maaskee Dit Sind, skjult og ubemærket, udviklet i sig den Sagtmodighed, der annammer Ordet, som var indplantet i Dig, og som formaade at gjøre Din Sjæl salig, at al god, og al fuldkommen Gave kommer ned herovenfra. Da bekendte Du vel i al Ydmyghed, at Gud visselig ikke bedrog Dig, da Han modtog Dine jordiske Ønsker og daarlige Begjæringer, byttede dem for Dig og gav Dig isteden himmelsk Trøst og hellige Tanker; at han ikke forfordelte Dig, da han negtede Dig et Ønske, men til Vederlag skabte denne Tro i Dit Hjerte, da han istedenfor et Ønske, der om det end formaade Alt, i det Høieste var istand til at give Dig den ganske Verden, skjænkede Dig en Tro, ved hvilken Du vandt Gud og overvandt den ganske Verden. Da erkjendte Du med ydmyg Glæde, at Gud endnu var den almægtige Himlens og Jordens Skaber, der ikke blot havde skabt Verden af Intet, men gjort det endnu Vidunderligere, af Dit utaalmodige og ustadige Hjerte skabt en stille Aands uforkrænkelige Væsen. Da tilstod Du beskæmmet, at det var godt, saa saare godt for Dig, at Gud ikke lader sig friste, da fattede Du Apostelens Formaning, og hvorfor den knytter sig til den Vildfarelse, at ville friste Gud. Da indsaar Du, hvor daarlig Din Adfærd var. Du vilde, at Guds Forestillinger om hvad der var Dig tjenligt, skulde være Dine Forestillinger, men tillige vilde Du, at han skulde være den almægtige Himlens og Jordens Skaber, at han ret kunde opfylde Dit Ønske. Og dog, hvis han skulde dele Dine Forestillinger, da maatte han ophøre at være den almægtige Fader. Du vilde i Din barnagtige Utaalmodighed ligesom forvanske Guds evige Væsen, og Du var forblindet nok til at bedaae Dig selv, som om Du var hjulpen, hvis Gud i Himmelen ikke bedre vidste, hvad der var Dig tjenligt end Du selv, som om Du ikke engang med Forfærdelse vilde opdage, at Du havde ønsket, hvad intet Menneske vilde formaae at bære, hvis det skete. Thi lader os et Øieblik tale daarligen og paa menneskelig Viis. Hvis der var et Menneske, til hvem Du ret havde Tillid, fordi Du troede han vilde Dit Vel; men Du havde en Forestilling, om hvad der var Dig tjenligt, han en anden, ikke sandt? da vilde Du søge at overbevise ham, Du vilde maaskee bede og besværg ham, at opfylde Dit Ønske; men naar han vedblev at negte Dig det, da vilde Du ophøre at bede ham, Du vilde sige: dersom jeg nu ved mine Bønner bevægede ham til at gjøre, hvad han ikke ansaar for rigtigt, da var jo det endnu forfærdeligere skeet, at jeg havde været svag nok til at gjøre ham ligesaa svag, da havde jeg først tabt ham og min Tillid til ham, om jeg end i Beruselsens Øieblik havde kaldet hans Svaghed Kjærlighed.

Eller det var maaskee ikke Tilfældet med Dig; Du var maaskee bleven for gammel til at nære barnlige Forestillinger om Gud, for moden til at tænke menneskeligt om ham; Du vilde maaskee bevæge ham ved Din Trods. At Livet var en mørk Tale det tilstod Du vel, men Du var ikke efter Apostelens Formaning snar til at høre, om der ikke skulde lyde et forklarende Ord, Du var mod hans Formaning hurtig til Vrede. Er Livet en mørk Tale, nu saa lad den være det, Du skulde ikke bekymre Dig om Forklaringen – og Dit Hjerte blev forhærdet. Dit Ydre var maaskee roligt, maaskee venligt, Din Tale endog velvillig, men inderst inde i Tankernes lønlige Værksted der sagde Du, Nei, Du sagde det ikke, men der hørte Du en Stemme, der sagde: Gud frister et Menneske. Og Fortvivlelsens Kulde isnede Din Aand, og dens Død rugede over Dit Hjerte. Rørte da stundom Livet sig igjen i Dit Indre, da rasede der vilde Røster, Røster som ikke tilhørte Dig, men som dog lød fra Dit Indre. Thi hvorfor var Din Klage saa hæftig, hvorfor Dit Skrig saa gennemtrængende, hvorfor selv Din Bøn saa udæskende? Eller var det ikke, fordi Du troede, at Dine Lidelser vare saa store, Dine Sorger saa sønderknusende, og som en Følge deraf Din Klage saa retfærdig, Din Stemme saa mægtig, at den maatte gjennemlyde Himlene og kalde Gud frem af hans forborgne Dybder, hvor han som det syntes Dig, sad rolig og ligegyldig uden at agte paa Verden og dens Skjæbner? Men Himlen lukker sig for slig formastelig Tale, og der staaer skrevet, Gud fristes og ikke af Nogen. Afmægtig var Din Tale, afmægtig som Din Tanke, som Din Arm var afmægtig; og Himlen hørte ikke Din Bøn; men naar Du da ydmygede Dig under Guds vældige Haand og sønderknuset i Aanden sukkede: min Gud, min Gud stor er min Synd, større end at den kan tilgives, da aabnede Himlene sig atter, da saar Gud, som en Prophet skriver, ud af sit Vindue ned til Dig og sagde:

endnu en liden Stund; endnu en liden Stund og jeg vil fornye Jordens Skikkelse – og see Din Skikkelse blev fornyet, og Guds forbarmende Naade havde i Dit ufrugtbare Sind fremelsket den Sagtmodighed, der annammer Ordet. Da bekjendte Du ydmygt for Gud, at Gud frister Ingen, men at Enhver fristes, naar han lokkes og drages af sine egne Begjærigheder, saaledes som Du fristedes af stolte og hovmodige og trodsige Tanker. Da forfædedes Du ved Din Forvildelse, at den Tanke, at Gud frister et Menneske, skulde gjøre Livet forklaret; thi da Livet var blevet Dig en mørk Tale, da lyttede Du jo til denne Forklaring, der som Du maatte tilstaae det, netop gjorde Alt uforklarligt. Da bekjendte Du ydmygt og beskæmmet, at det var godt, at Gud ikke lader sig friste, at han var den almægtige Gud, der kan knuse enhver formastelig Tanke, at Du ikke i Din Fortvivlelse skulde have fundet en Forklaring af Livets mørke Tale, som intet Menneske var istand til at fastholde.

»Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse.« Disse Ord ere saa fattelige, saa eenfoldige, og dog hvor Mange vare de, der ret forstode dem, ret forstode, at de vare en Skuemønt, der er herligere end alle Verdens Skatte, men ogsaa en Skillemønt, der er brugelig i Livets daglige Forhold.

»Al god og al fuldkommen Gave er fra Gud«. Apostelen bruger tvende Udtryk. »Al god Gave« siger han og betegner derved Gavens inderste Væsen, at den er den sunde og velsignede Frugt, der i sig ingen usund og skadelig Tilsætning skjuler. »Al fuldkommen Gave« siger Apostelen og betegner derved det nærmere Forhold, i hvilket den gode Gave under Guds Bistand træder til det enkelte Menneske, der modtager den, at det i og for sig Gode ikke bliver ham til Skade og Fortabelse. Til disse tvende Udtryk svare tvende andre. »Gaven er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader.« »Den er ovenfra« siger Apostelen og vender derved den Troendes Tanke op ad mod Himlen, hvor jo alt Godt har hjemme, den Velsignelse, der mætter Munden, og den, der mætter Hjertet, op ad til Himlen, hvorfra de gode Aander udgaae til Menneskenes Frelse, op ad til Himmelen, hvorfra de gode Forsætter vende tilbage som himmelske Gaver. »Fra Lysenes Fader« siger Apostelen og betegner derved, at Gud med sin evige Klarhed gennemtrænger Alt, at han forstaaer Menneskenes Tanker langt fra og kjender grant alle deres Veie; at hans evige Kjærlighed iler forud og bereder Alt, og saaledes gjør »den gode Gave« til en »fuldkommen Gave.« Thi Gud i Himlene er ikke som et Menneske, der, hvis han havde en god Gave at give, dog gav den hen i Mørke og som paa det Uvisse, vel glad, fordi det var en god Gave, og han en glad Giver, men ogsaa sørgmodig, fordi han ikke vidste, om den virkelig blev til Gavn for den Anden eller ikke. »Al god og al fuldkommen Gave« siger Apostelen; »al« hvad vil dette sige? Betegner Apostelen derved, at Himmels vidtudstrakte Befæstning er et stort Forraadskammer, og at dog Alt, hvad Himlen rummer, er gode Gaver, betegner han, at Gud tager frem af dette rige Forraad og sender efter Tid og Leilighed nu og da, snart til Een snart til en Anden, til Een flere til en Anden færre, til en Enkelt slet ingen, men hvad han sender er godt og fuldkomment? Lader os agte paa de følgende Ord: »hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse.« Hvis Apostelen havde villet udtrykke dette, da havde han vel i disse Ords Sted tilføjet: fra Kjærlighedens Gud, Barmhjertighedens og Trøstens Gud, de gode Gavers Giver, eller hvorledes han forøvrigt vilde have udtrykt det, bedre og fyndigere end vi formaae det; han vilde vel nærmest have formanet de Troende til Taknemlighed efter Tid og Leilighed, eftersom de gode Gaver bleve dem tildeel. Dette gjør han ikke. Det han advarer mod, er den Vildfarelse, at Gud skulde friste et Menneske, den Vildfarelse, at Gud skulde lade sig friste; det, han indskærper, er, at Gud er den bestandige, der bliver den samme, medens Alt vexler; det, han formaner til, er at elske Gud saaledes, at vort Væsen maatte blive i Lighed med hans, at vi maatte vinde Gud i Bestandighed og frelse vor Sjæl i Taalmodighed. Han siger da ved disse Ord Intet om de enkelte Gavers Beskaffenhed, men han taler om Guds evige Forhold til den Troende. Naar Glæden forklarer Livet, og Alt er lyst og klart, da advarer han mod denne Forklaring, og formaner at henføre dette til den Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse. Naar Sorgen lægger sin Skygge over vort Liv, naar Mismod omtaager vort Blik, naar Bekymringens Sky tager ham bort for vore Øine, da lyder Apostelens Formaning, at hos Gud er der ikke Skygge af Omskiftelse. Det Apostelen advarer mod er at forstyrre Guds salige Væsen ved Fristelsens Uro, som om hans Hjerte enten var blevet koldt, eller var blevet svagt; det, han indskærper, er, at som Guds almægtige Haand gjorde Alt godt, saa gjør han, Lysenes Fader, endnu bestandig, i ethvert Øieblik Alt godt, Alt til en god og fuldkommen Gave for hver den, der har Hjerte nok til at være ydmyg, Hjerte nok til at være tillidsfuld.

Dog Tvivlen er snedig og trædsk, ingenlunde hørøstet og trodsig, som den vel stundom forkyndes, den er beskeden og underfundig, ikke fræk og anmassende, og jo beskædnere den er, desto farligere er den. Den negter ikke, at hine Ord ere skjønne, ikke at de ere trøsterige; hvis den gjorde dette, da vilde Hjertet oprøre sig mod den, den siger blot, at Ordene ere vanskelige, næsten gaadefulde. Den vil hjælpe det bekymrede Sind at forstaae den apostoliske Tale, at al god og al fuldkommen Gave er fra Gud. »Hvad vil dette sige? Hvad andet end at Alt, hvad der kommer fra Gud er en god og en fuldkommen Gave, og at Alt, hvad der er en god og en fuldkommen Gave er fra Gud.« Denne Forklaring er jo simpel og naturlig, og dog har Tvivlen underfundig skjult sig i den. Den vedbliver derfor: »for at altsaa et Menneske i sit Liv skal kunne have Fred i disse Ord, da maa han enten kunne bestemme, hvad det er, der kommer fra Gud, eller hvad der med Rette og i Sandhed kan kaldes en god og en fuldkommen Gave. Men hvorledes er dette muligt? Er da ethvert Menneskeliv en fortsat Kjæde af Undergjæringer? Eller er det muligt for et Menneskes Forstand at bane sig

en Vei gennem den uoverskuelige Række af afledede Aarsager og Virkninger, at gennemtrænge alt det Mellemliggende og saaledes finde Gud? Eller er det et Menneskes Forstand muligt med Vished at afgjøre hvad der for ham er en god og en fuldkommen Gave? Strander den ikke atter og atter herpaa? Hvor ofte har Menneskeheden, hvor ofte hvert enkelt Menneske oplevet den smertelige Erfaring, at det er en Daarskab, der ikke bliver ustraffet, at ville vove, hvad der blev negtet Mennesket?« Tvivlen var da færdig med sin Forklaring af Ordene, og tillige færdig med Ordene. Den havde forvandlet den apostoliske, myndige Tale til et Mundsveir, der gik fra Mund til Mund uden Fynd og Mening. Den var beskeden nok til ikke at forlange, at Ordene skulde udslettes og overgives til evig Glemsel, den fravristede Hjertet dem og overlod dem til Læberne.

Var det saaledes, m. T.? Skyldes hine Ord maaskee ikke en Herrens Apostel? Skyldes de maaskee hiin aandelige Hærskare under Himlen? Var det en Forbandelse, der hvilede over dem, at de skulde være husvilde i Verden og ikke finde Bolig i et Menneskes Hjerter; var det deres Bestemmelse at gjøre Menneskene raadvilde? Er det ikke muligt at standse hiin ængstende Bevægelse, i hvilken Tanken udmatter sig selv og dog aldrig kommer videre? Var det dog maaskee saa, at Gud frister et Menneske, om ikke paa anden Maade saa ved at forkynde et Ord, der blot forvirrer hans Tanke?

Apostelen Paulus siger: »al Guds Skabning er god, naar den modtages med Taknemlighed.« Det er nærmest for at advare mod en jordisk Kløgt, der vilde trælbinde de Troende i Cerimoniens Tjeneste, at Apostelen siger disse Ord. Hvad gjør imidlertid Apostelen? Han hæver den Troendes Sind over de jordiske og endelige Bekymringer, over verdslig Kløgt og Tvivl ved en gudelig Betragtning, at man altid bør takke Gud; thi den Taknemlighed, Apostelen taler om, kan jo ikke være en Taknemlighed, der skal vises af det ene Menneske mod det andet, og hine Vranglærere meente jo ogsaa, at de Troende ved at overtræde Cerimonien syndede mod Gud. Skulde ikke det samme gjelde om ethvert Menneskets Forhold til Gud, at al Gave er en god og en fuldkommen Gave, naar den modtages med Taknemlighed?

Ikke sandt, m. T., paa denne Maade fortolkede Du hine apostoliske Ord, og Du var ikke raadvild om, hvad der var en god og en fuldkommen Gave, eller om hvad der kom fra Gud; thi, sagde Du, al Gave er god, naar den modtages med Taknemlighed af Guds Haand og fra Gud kommer al god og al fuldkommen Gave. Du spurgte ikke ængsteligt, hvad er det, der kommer fra Gud, Du sagde glad og frimodig: det, hvorfor jeg takker Gud. Du bekymrede ikke Dit Sind med at overveie, hvad der var en god og en fuldkommen Gave; thi Du sagde tillidsfuld, det veed jeg den er, jeg takker Gud for, og derfor takker jeg ham for den. Du fortolkede det apostoliske Ord, idet Dit Hjerter udvidede sig, Du fordrede ikke at lære Meget af Livet, Du vilde kun lære Eet: altid at takke Gud, og derved lære at forstaa eet: at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud.

Er da det apostoliske Ord, at al god og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, er det en mørk og vanskelig Tale? Og hvis Du mener, at Du ikke kan forstaa det, tør Du da paastaa, at Du har villet forstaa det? Naar Du tvivlede, om hvad der kom fra Gud eller om hvad der var en god og en fuldkommen Gave, har Du da vovet Forsøget? Og naar Glædens lette Spil vinkede Dig, har Du takket Gud? Og naar Du var saa stærk, at det var som behøvede Du ingen Bistand, har Du da takket Gud? Og naar Din beskikkede Deel var liden, har Du da takket Gud? Og naar Din beskikkede Deel var Lidelser har Du da takket Gud? Og naar Dit Ønske blev Dig negtet, har Du da takket Gud? Og naar Du selv maatte negte Dig Dit Ønske, har Du da takket Gud? Og naar Menneskene gjorde Dig Uret og krænkede Dig, har Du da takket Gud? Vi sige ikke, at Menneskenes Uret derved ophørte at være Uret, hvortil saadan usund og daarlig Tale! Om det var Uret, det afgjøre Du selv; men har Du henført Uretten og Krænkelsen til Gud, og ved Din Taksigelse modtaget den af hans Haand som en god og en fuldkommen Gave? Har Du gjort dette? Ja da har Du værdigen fortolket det apostoliske Ord, Gud til Ære, Dig til Frelse; thi det er skjönt, at et Menneske beder, og mangan Forjættelse er tilsagt den, der beder uden Aflad; men det er saligere altid at takke. Da har Du værdigen fortolket hiint apostoliske Ord, herligere end om alle Engle talte i glødende Tunger.

Dog hvo havde et saadant Mod, en saadan Tro, hvo elskede Gud saaledes? Hvo var den glade og standhaftige gudelige Stridsmand, der stod saa varagtig paa Post i Livet, at han aldrig indslumrede? Og hvis Du gjorde det, m. T., har Du da ikke dulgt det for Dig selv? Har Du da sagt til Dig selv: jeg forstaaer vel det apostoliske Ord, men jeg forstaaer tillige, at jeg er for feig, eller for stolt, eller for dorsk til rettelig at ville forstaa det? Har Du formanet Dig selv? Har Du betænkt, at ogsaa den Frygtagtige, om det end synes en haard Tale, at ogsaa den Frygtagtige har et svigefuldt Hjerter og er ingen oprigtig Elsker? Har Du betænkt, at ogsaa over den Forsagte gaaer der en Dom, men det ydmyge Hjerter kommer ikke til Dommen? Har Du betænkt, at ogsaa den Sørgmodige ikke elsker Gud af sit ganske Hjerter, men at den, der er glad i Gud, haver overvundet Verden? Har Du idetmindste vaaget over Dig selv? Har Du holdt det apostoliske Ord helligt? Har Du gjemt det i et reent og i et smukt Hjerter og for ingen Priis, for ingen Kløgts snedige Bestikkelse villet løskjøbe Dig fra den dybe Smerte, atter og atter at maatte tilstaae, at Du aldrig elskede som Du blev elsket? At Du var troløs, naar Gud var trofast; at Du var lunken, naar han var brændende; at han sendte gode Gaver, som Du forvendte Dig selv til Skade; at han spurgte til Dig, men Du vilde ikke svare; at han kaldte ad Dig, men Du vilde ikke høre; at han talte venligt til Dig, men Du overhørte det; at han talte alvorligt til Dig; men Du misforstod det; at han opfyldte Dit Ønske, og Du til Tak bragte nye Ønsker; at han opfyldte Dit Ønske, men Du havde ikke ønsket rigtigt, og Du var hurtig til Vrede. Har Du ret dybt følt det Sørgelige i, at Du for at betegne Dit Forhold til Gud, behøver saa mange Ord? Har Du saaledes idetmindste været oprigtig mod Dig

selv og mod Din Gud i Dit Forhold til ham? Har Du ikke udsat Regnskabet, ikke hellere villet skamme Dig i Din Eensomhed? Har Du været snar til at udholde Regnskabets Smerte, har Du betænkt, at han har elsket Dig først? Har Du været hurtig til at dømm Dig selv, at han ikke skulde vedblive at elske Dig, medens Du var langsom til at elske igjen? Har Du gjort dette, da vil Du vel af og til vinde Mod til at takke, ogsaa da, naar hvad der skeer, er underligt for Dine Øine, Mod til at forstaae, at al god og al fuldkommen Gave er ovenfra, Mod til at forklare det i Kjærlighed, Tro til at annamme dette Mod; thi ogsaa det er jo en god og en fuldkommen Gave.

»Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse.« Disse Ord ere saa helbredende, saa lægende, og dog hvor ofte forstod den angerfulde Sjæl ret at lade sig helbrede ved dem, hvor ofte forstod den deres dømmende Alvor, men ogsaa deres forbarmende Naade.

Eller, m. T., var der maaskee i Dit Liv ingen Anledning til at finde hine Ord vanskelige? Var Du altid tilfreds med Dig selv, saa tilfreds, at Du maaskee takkede Gud, at Du ikke var som andre Mennesker? Var Du maaskee bleven saa klog, at Du fattede den dybe Mening i den meningsløse Tale, at det var herligt ikke at være som andre Mennesker? Hvad var det da, der gjorde Dig dem vanskelige? Dersom et Menneske selv var en god og en fuldkommen Gave, dersom han blot forholdt sig modtagende og modtog Alt af Guds Haand, ja! hvorledes skulde han da kunne modtage Andet end gode og fuldkomne Gaver? Men da Du bøiede Dig under Menneskets almindelige Lod, da tilstod Du jo, at Du hverken var god eller fuldkommen, at Du ikke forholdt Dig blot modtagende, men at der med Alt, hvad Du modtog, foregik en Forvandling. Kan da det Lige forstaaes af Andet end af det Lige, kan det Gode blive godt i Andet end i det Gode; kan den sunde Føde bevare sin Sundhed i den syge Sjæl? Et Menneske forholder sig ikke reent modtagende, han er selv meddelende, og det blev vanskeligt for Dig at forstaae, hvorledes det Usunde, der kom fra Dig, kunde blive til andet end Skade for Andre. Vel forstod Du, at det var kun ved Taksigelse til Gud, at Alt for Dig blev en god og en fuldkommen Gave, Du holdt det fast, at paa samme Maade maatte det andet Menneske ogsaa tilegne sig Alt; men var da selv den Kjærlighed, der fødte Taksigelsen, var den reen, forvandlede den ikke det Modtagne? Kan da et Menneske gjøre mere end at elske? Har Tanken og Sproget noget høiere Udtryk for det at elske end det altid at takke? Ingenlunde, den har et lavere, et ydmygere; thi selv Den, der altid vil takke, elsker dog efter sin Fuldkommenhed, og Gud kan et Menneske i Sandhed kun elske, naar han elsker ham efter sin Ufuldkommenhed. Hvilken er denne Kjærlighed? det er Angerens, der er skjønnere end al anden Kjærlighed; thi i den elsker Du Gud! trofastere og inderligere, end al anden Kjærlighed; thi i Angeren er det Gud, der elsker Dig. I Angeren modtager Du Alt af Gud, selv Taksigelsen, som Du bringer ham, saa at selv denne er hvad Barnets Gave er i Forældrenes Øine, en Spøg, en Modtagen af Noget, man selv har givet. Var det ikke saaledes, m. T.? Du vilde altid takke Gud, men selv dette var saa ufuldkomment. Da forstod Du, at Gud er den, som gjør Alt i Dig, og som da forunder Dig den barnlige Glæde over at han betragter Din Taksigelse som en Gave fra Dig. Denne Glæde skænker han Dig, naar Du ikke frygtede Angerens Smerte, ikke den dybe Sorg, i hvilken et Menneske bliver glad som et Barn i Gud, naar Du ikke frygtede at forstaae, at dette er Kjærligheden, ikke at vi elske Gud, men at Gud elsker os.

Og Du, m. T., Du, der paa en eenfoldigere og ydmygere Maade forstod den Tankes dybe Mening, at Du ikke var som andre Mennesker, var det Dig saa let ikke at misforstaae det apostoliske Ord? Du fattede heel vel, at al god og al fuldkommen Gave kommer fra Gud, Ak! men Du kunde ikke fatte, at den i Dig kunde blive til Andet end Skade? Duggen og Regnen er jo en god Gave herovenfra, men hvis den skadelige Urt forstod sig selv og kunde tale, da vilde den maaskee sige: »O! standser, vender tilbage til Himlen igjen, at jeg maa omkomme i Tørke, qvæger ikke min Rod, at jeg ikke trives og forfremmes, og vorder endnu skadeligere!« Og Du forstod ikke Dig selv, ikke det apostoliske Ord; thi hvis det var saa, da var det ikke sandt, at al fuldkommen Gave kommer fra Gud, da var Gud ikke større end et Menneskes ængstede Hjerte, og hvorledes skulde da al god og al fuldkommen Gave komme fra ham?

Maaskee var der Noget i Dit Liv, Du ønskede ugjort, var dette muligt, da vilde Du med glad Taksigelse tage al fuldkommen Gave af Guds Haand. Din Glæde blot ved Tanken derom var saa stor, at det var som vilde den friste Gud, at han skulde gjøre det Gjorte ugjort. Men Gud fristes af Ingen. Du stræbte maaskee at glemme det, at Din Taksigelse ikke skulde være svag og som en rygende Tande. Ak! og hvis Du kunde glemme det, hvorledes skulde det da blive Dig muligt at forstaae det apostoliske Ord? Hvis det var Dig muligt at glemme det, da kom jo ikke al god og al fuldkommen Gave fra Gud, Du havde udelukket Dig selv fra Velsignelsen ikke ved det Du havde gjort, men ved Din fattige og selvkjærlige og vilkaarlige Forstaaen af Ordet, saaledes som den, hvis Ønske blev negtet, vilde udelukke sig fra Velsignelsen, ved at ville mene, at det negtede Ønske ikke ogsaa var en god og en fuldkommen Gave, om det end faldt Dig langt tungere end ham at turde forstaae det.

Du forstod maaskee det apostoliske Ord anderledes, at ogsaa Straffen fra Gud er en god og en fuldkommen Gave. Vreden i Dit Indre vilde ligesom komme den guddommelige Vrede til Hjælp, at Straffen maatte fortære Dig, og dog var den Straf, Du leed, anderledes end Du havde meent det. Den traf maaskee Flere end Dig, og dog var Du jo den Skyldige, den greb maaskee videre om sig, og dog var Du jo kun den,

der skulde være dens Gjenstand. Om Du end i Din stille Tanke bekjendte, at den guddommelige Styrelse veed at ramme et Menneske, veed at gjøre sig forstaaelig for ham, om end ingen Anden forstod det, det apostoliske Ord blev Dig dunkelt, det var som blev Straffen selv en ny Fristelse. Det blev Dig tvetydigt, hvad der var Straf og hvad der var Begivenhed, var det blot Begivenhed, da fordrede Din Sjæl Straffen, var det Alt Straf, kunde Du ikke iføre Dig den. Du vilde forsage Alt, ethvert Ønske, enhver Begjering, Du vilde opgive Forestillingen om, at det Bedste, Du havde gjort i Din Sjæls yderste Anstrængelse, forvisset om, at det var godt, at det var andet end Daarlighed og Synd, Du vilde lide enhver Straf, men det Mere, der knyttede sig til den, kunde Du ikke bære, var Det ogsaa en god og en fuldkommen Gave? Da blev Din Sjæl formørket, Du kunde ikke forstaae Ordet? Men hvad gjorde Du da? bortkastede Du Ordet? O! nei Du holdt det fast i al Din Nød. Og naar alle Djævle stode færdige til at ville frelse Din Sjæl fra Fortvivlensens Vanvid ved den Forklaring, at Gud ikke er Kjærlighed, ikke sandt? da klamrede Du Dig fast til Ordet, om Du end ikke forstod det, fordi Du dog dunkelt haabede paa det, og det at slippe det var forfærdeligere end alt Andet.

Gjorde Du det, m. T.? Om da det udvortes Menneske end blev fordærvet, saa blev dog det indvortes Menneske fornyet, da forstod Du, at al god og al fuldkommen Gave er ovenfra, naar den modtages med Taknemmelighed, Du forstod, at Angeren er en Taksigelse ikke blot for Straffen men ogsaa for Tilskikkelsen, og at den, der i sin Anger blot vil lide Straffen, han vil dog ikke i dybeste Forstand elske efter sin Ufuldkommenhed. Som da Herren selv siger: endnu idag, saa siger Herrens Apostel: endnu idag er al god og al fuldkommen Gave ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse, endnu idag, og det uagtet han idag er den samme som han var igaar.

»Al god og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse.« Disse Ord ere saa skjønne, saa tiltalende, saa bevægende, de ere saa husvalende og trøsterige, saa eenfoldige og fattelige, saa helbredende og lægende; derfor ville vi bede Dig, o Gud! at Du vilde danne deres Øren, der hidtil ikke have agtet paa dem, villige til at modtage dem; at Du vilde helbrede det misforstaaende Hjerte ved Ordets Forstaaelse til at forstaae Ordet, at Du vilde bøie den vildfarende Tanke under Ordets frelsende Lydighed; at Du vilde give den angerfulde Sjæl Frimodighed til at turde forstaae Ordet; og at Du vilde gjøre dem, der have forstaaet det, saligere og saligere derved, at de atter og atter forstaae det. Amen.